

MERKITTÄVÄ KULTTUURILEHTI – KULTTUURILEHTITUKI HYVÄN KULTTUURILEHDEN MÄÄRITTELIJÄNÄ

Paula Pehkonen

Opinnäytetyö (osa opinnäytetyöstä)

Humanistinen ammattikorkeakoulu

Joutsenon koulutusyksikkö

Kulttuurituotannon koulutusohjelma

5/2008

1. KULTTUURILEHTITUKIKYSELY

Kultti Ry:n toimeksiannosta tehtiin kysely koskien kulttuurilehtitukea. Tavoitteena oli selvittää kulttuurilehtituen merkitystä jäsenlehtien taloudelliseen tilanteeseen. Kyselyn avulla selvitettiin miten aktiivisesti lehdet ovat vuosina 2003–2007 sitä hakeneet ja kuinka paljon lehdet sitä saivat. Esille tulee myös lehtien kokemia ongelmia tukea kohtaan. Minkälaisia kehitysehdotuksia lehdillä oli tuen suhteen ja onko näkyvissä epätietoisuutta tuen myöntämisen perusteista ja syistä miksi lehti ei saa tukea. Tulosten perusteella voidaan käsitellä myös tuen jakautumista ja pohtia, minkälainen lehden tulee olla, että se voi saada tukea.

Tuloksia peilataan haastatteluun, johon osallistuivat kulttuuriasianneuvos Kristina-Hautala-Kajos ja kulttuurilehtitukilautakunnan puheenjohtaja Barbro Wigell-Ryynänen. Vuoropuhelua käydään, millä tavalla he kokevat tuen hyödyn, sen osallisuuden kulttuuriseen diversiteettiin tai minkälainen laadukkaan kulttuurilehden tulisi olla.

Kysely lähetettiin kaikille Kultin jäsenlehdille, yhteensä 176 lehdelle. Kutsu täyttämään kyselyä toimitettiin vastaanottajille sähköpostitse, koska kyselyn täyttäminen tapahtui internetissä. Saatteena kutsussa oli tiedot mitä varten kysely tehdään ja kuka sen kirjoittaa. Kutsun avulla oli tarkoitus saada mahdollisimman moni motivoitumaan ja täyttämään kysely.

1.1 Kyselyn tulokset

Sähköpostit lähtivät Kultin toimistolta 15.1.2008. Kysely haluttiin saada mahdollisimman nopealla aikataululla suoritetuksi ja siksi kyselyyn lehdille oli aikaa vastata tammikuun 2008 loppuun mennessä. Joidenkin lehtien kohdalla aikataulua hieman venytettiin, sillä mahdollisten poissaolojen ja matkojen takia osa oli estyneitä aikataulun mukaan vastaamaan kyselyyn. Kaikki vastaukset olivat kuitenkin tulleet jo heti helmikuun alkuun mennessä. 176 lehdestä kyselyyn vastasi 44 lehteä eli 25 %.

Suurin osa lehdistä ilmestyy neljä kertaa vuodessa, mikä on yksi kulttuurilehtituen saamisen edellytyksistä. Lehtien joukossa on myös niitä, jotka ilmestyyvä lähes kuukausittain, noin 10 kertaa vuodessa. Esimerkiksi antikapitalistinen lehti Murros ilmestyy vuosittain 11 kertaa. Pääosin kulttuurilehtien ilmestymistiheys on harva.

Taulukko 1. Lehtien painosmäärä

Ei vastausta	1-1000	1001-5000	5001-10 000	10 000 -	Internet lehti
0	14	23	3	4	0

Suurin osa kulttuurilehdistä on keskikokoisia lehtiä. Lehtien painosmäärät ovat suurimmaksi osaksi keskisuuria tai pieniä. Eniten lehdistä painetaan korkeintaan 5000 kpl eriä. Todella pienellä osalla painoserät ylettyvät 10 000 kpl:n kokoiseksi.

Taulukko 2. Tilaajien määrä

Ei vastausta	1- 1000	1001 - 5000	5001 - 10 000	10 000-	Internet lehti
3	22	15	1	3	0

Tilaajien määrä vastaa hyvin lehtien painosmäärää. Eniten tilaajia oli korkeintaan 5000, mutta kuitenkin niin, että suurimmalla osalla tilaajien määrä oli enimmillään 1000.

Kulttuurilehtiin ei lukeudu montaa suuren yleisön lehteä. Lehtien lukijakunta on pääosin pieni. Muutamana lehden kohdalla tilaajia oli 10 000 saakka.

Taulukko 3. Ilmaiseksi jaettavat lehdet

Ei vastusta	1-1000	1001–5000	5001 - 10 000	10 000-	Internet lehti
0	39	1	1	3	0

On yleistä, että kulttuurilehtiä jaetaan ilmaiseksi. Pääosin lehtiä jaetaan saman verran ilmaiseksi, kuin lehdillä on tilaajiakin. Eniten ilmaiseksi lehtiä jaetaan korkeintaan 1000 kpl erä. Hyvin harvalla lehdellä lehtien ilmaispainokset ylettyvät 10 000 kpl:n.

Taulukko 4. Kulttuurilehtituen hakeminen ajalla 2003-2007

	Ei Vastausta	Kyllä	Ei
2003	2	20	22
2004	4	23	17
2005	4	22	18
2006	3	24	17
2007	2	25	17

Lehdistä noin puolet hakee tukea vuosittain. Miltei saman verran on niitä, jotka ovat tuen jättäneet hakematta. Syitä miksi tukea ei ollut haettu, olivat, ettei lehti kuulu tuen piiriin kriteereiden perusteella tai pettymys edellisvuosien kieltävään päätökseen. Osa lehdistä oli jäänyt myös perusteluitta, miksi tuki oli evätty, minkä johdosta myös tuki oli jätetty hakematta. Monelle lehdelle perusteluiden automaattinen antaminen päätöksestä, oli kysymyksessä myönteinen tai kielteinen päätös, olisi hyvinkin suotavaa sekä motivoivaa.

Päätöksessä käy ilmi ainoastaan onko tukea saatu vai ei. Ne ovat melko yleisessä muodossa, kuten ministeriössä asiakirjat yleensä ovat. Perusteluiden antaminen olisi täysin mahdotonta, koska hakemuksia tulee niin paljon ja erilaisten tukien määrä on niin valtava. Perusteluiden antamiseen tarvittaisiin kokonaan uusi toimisto, jonka tehtäväksi niiden kirjoittamisen voisi laittaa. Kulttuurilehtituki on sähköistymässä tulevaisuudessa, joka tarkoittaa sitä, että päätöksestä ilmoitetaan silloin internetin välityksellä. Tämä

menetelmä tulee lisäämään päätösten kirjallista lyhyttä. (Hautala-Kajos & Wigell-Ryynänen 2008).

Suurimmaksi osaksi lehdet eivät olleet hakeneet tukea, koska lehden toiminta ei ollut valmis täyttämään kulttuurilehtilautakunnan laatimia kriteereitä tuen saamiseksi. Syitä olivat esimerkiksi lehden uutuus. Jotkut lehdet olivat aloittaneet toimintansa vasta 2005, jolloin kyseisenä vuotena tai sitä aiemmin ei tukea luonnollisesti voi hakea. Yksi kulttuurilehtituen saamisen perusteluista on, että lehden on tullut ilmestyä vuosi säännöllisesti. Myös jos lehti sai muuta valtiontukea, oli kulttuurilehtituen hakeminen mahdotonta. Vastauksissa ilmeni myös syyksi se, että lehti itse arveli olevansa vääränlainen lehti kulttuurilehtilautakunnalle ja sen vuoksi ei kuitenkaan saisi tukea. Jotkut lehdet olivat pessimistisiä tukea ja sen myöntäjiä kohtaan ja arvelivat että lehti ei kiinnosta tarpeeksi tuesta päättäjiä. Myös ne lehdet, jotka ilmestyvät vain kaksi kertaa vuodessa ovat evättyjä hakemaan tukea. Eräässä tapauksessa tuli myös ilmi hakemuksen huolimaton laadinta. Virheen tuloksena tuki oli evätty hakijalta.

Taulukko 5. Kulttuurilehtituen myöntäminen

	Ei vastausta	Kyllä	Ei
2003	6	16	22
2004	7	18	19
2005	4	21	19
2006	3	24	17
2007	5	24	15

Lehdet, jotka ovat tukea hakeneet, ovat tukea myös saaneet. Kuitenkin tuen saaminen ei kaikissa tapauksissa vastaa tuen hakemisen määrää.

Taulukko 6. Haetun ja myönnetyn tuen määrät

Vuosi	Haettu	Myönnetty
2003	12 000 e	10 000 e
2004	14 000 e	8500 e
2005	12 185 e	7075 e
2006	15 295 e	8305 e
2007	13 830 e	7219 e

Keskiarvoltaan tukea on vuosittain haettu sama määrä. Sama tasaisuus on nähtävillä myös myönnettyissä määrissä. Lehdet ilmoittivat kyselyssä tarkalleen haetun määrän, jolloin voidaan tarkastella miten suurella akselilla tuki liikkuu. Pienin ja suurin haettu määrä on pysynyt samana 2003–2007.

Taulukko 7. Haetun tuen tarkat määrät

Vuosi	Pienin	Suurin
2003	2000 e	35 000 e
2004	2000 e	35 000 e
2005	2000 e	35 000 e
2006	2000 e	35 000 e
2007	2000 e	35 000 e

Myös myönnettyjen tukien määrä on pysynyt samana. Lehdet saavat edelleen suhteessa saman verran kuin ovat hakeneet.

Taulukko 8. Pienin ja suurin myönnetty tuki

Vuosi	Pienin	Suurin
2003	2000 e	29 000 e
2004	500 e	29 000 e
2005	500 e	23 000 e
2006	500 e	28 000 e
2007	500 e	29 000 e

Kulttuurilehtituki oli lehdille päätoimisena rahoituksen lähteenä kolmen ensimmäisen joukossa. Pääosin lehdet rahoittavat toimintaansa vuosittain tilausmyynnillä saaduilla tuotoilla. Tähän samaan kastiin voidaan luokitella myös jäsenmaksut. Osa lehdistä ilmoitti rahoittavansa toimintaa myös palvelutoiminnalla tai asiantuntijapalveluilla.

Lehdistä osa saa myös muuta valtion tukea, kuten ulkoministeriöltä. Myös yksityiset yhdistykset ja järjestöt ovat tärkeä rahoittaja. Muutama lehti ilmoitti rahoituksenlähteeksi yksityisen henkilön, eräässä tapauksessa henkilö oli päätoimittaja. Vapaaehtoistyöllä näyttää kuitenkin olevan tärkein rooli rahoituksen osalta. Lehdet toimivat pääosin talkootyönä, ilman palkkaa. Tämä tuo monelle lehdelle pakonomaisen säästön budjettiin. Mainosmyynti oli myös kolmen tärkeän rahoituslähteen joukossa jokaisena kysyttynä vuotena.

Kulttuurilehtituella on hyvin tärkeä merkitys lehden rahoitukselle. Vaikka tuen myönnetty määrä olisi pieni, on se lehdelle tarpeellinen. Tuen avulla voidaan kustantaa tietty kohta menoista, jolloin muulla rahoituksella katetaan muut menot.

Kulttuurilehtituki käytettiin pääasiallisesti jokaisena vuotena lehden painatuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Postituskulut nousivat myös yhdeksi tärkeimmäksi käytön kohteeksi. Kohdassa tuli ilmi selvästi se, että postituskulut ovat nousseet huomattavasti ja tuki on pysynyt samana. Harva, lukuun ottamatta yhtä lehteä, ilmoitti käyttävänsä tukea ainoastaan palkkojen tai palkkioiden maksuun. Tähänkin rahaa käytettiin, mutta harvalla se oli ensimmäisenä menokohteenä. Jos palkkioita maksettiin, lehdet maksoivat sen ulkopuoliselle kuvaajalle tai toimittajalle. Lehden päätoiminen henkilöstö toimii vapaaehtoisvoimin. Myös päätoimittajalle ilmoitettiin maksettavan osan kohdalla palkkaa. Myös lehden markkinointiin käytettiin tukea sekä juokseviin kuluihin, kuten puhelinlaskuun tai muuhun vastaavaan. Kenelläkään lehdellä ei se kuitenkaan ollut ensimmäisenä käytönkohteenä.

1.2 Kulttuurilehtituen kehittämistarpeet

Kulttuurilehtituen ongelmakohdat määriteltiin viisi valmista vaihtoehtoa. Vaihtoehdot tuli laittaa järjestykseen siten, että ensimmäisenä on ongelma, joka koetaan

suurimmaksi ja viimeisenä se, mikä tuottaa vähiten ongelmia annetuista vaihtoehtoista. Kaikille lehdille vaihtoehdot eivät olleet oikeat ja vastaaminen saattoi koitua siksi hankalaksi. Valmiit vaihtoehdot valittiin siksi, että vastaukset voidaan rajata tiettyihin aiheisiin ja näin määrittää ongelma alueita helpommin. Muille vaihtoehdoille, sekä syvemmällä ongelman analysoinnille ja palautteelle annoimme mahdollisuuden tulla ilmi kyselyn kahdessa viimeisessä kohdassa.

Kehittämistarpeiden vaihtoehdot olivat:

- tuen myöntämisaikataulu
- tuen yksipuolisuus; esimerkiksi se, ettei erillistä kehitystukea myönnetä
- tuki ei vastaa kustannustason nousua
- tuen myöntäminen on ennustamatonta eikä sen jatkuvuuteen voi luottaa
- tukea ei ministeriön määritelmän perusteella voi hakea perustoiminnan kustannuksiin, vaan tappion kattamiseen

Suurimmaksi ongelmaksi nousi tuen sopeuttaminen kustannusten nousuun. Tuen määrä on pysynyt samana, vaikka menojen kustannukset ovat kasvaneet. Tämän ohella yksi suurimpia ongelmakohtia oli, ettei erillistä kehitystukea myönnetä.

Tukea myönnetään enintään 70 % kustannusmenoista. Tukea otetaan takaisin, jos 70 % ylittyy. Kun päätöstä tehdään, kulttuurilehtilautakunta katsoo edellisvuoden tilinpäätöstä, johon tuen myöntäminen perustuu. Avustuksella pyritään kattamaan julkaisukustannuksia. Kehittämiseen ei tukea myönnetä. (Wigell-Ryynänen 2008).

Tuen myöntämisen aikataulu on kolmas suurin ongelma. Haku-aika on kulttuurilehtituella helmikuussa ja myöntämispäätös tulee näin vasta kesäkuussa. Lehdet kokivat tämän vaikeuttavan budjetin tekemistä vuodelle, koska tuen saaminen ajankohtana oli vielä epäselvää. Kyselyn vastauksissa kävi ilmi, että otollisin aika tuen hakemiselle olisi syksyllä, jolloin tuki päätöksen saisi vuoden loppuun tai alkuun mennessä.

Kulttuurilehtituen hakemista on tänä vuonna aikaistettu. Sen johdosta, monella lehdellä on hakemuksen lähettäminen myöhästynyt. Lehdet eivät ole ehtineen pitämään vuosikokouksia, joissa edellisvuoden tilinpäätös tehtäisiin, jonka kulttuurilehtitukilautakunta tarvitsee päätökseensä. Keskustelua hakemisen aikataulusta on käyty jo useita vuosia. Kulttuurilehtituen aikataulua perustellaan sillä, että kun haku-aika on keväällä, ehtivät lehdet tehdä tilinpäätöksensä ajoissa ja näin lautakunnalla on mahdollisuus käyttää lehden edellisvuoden taloustietoja. Hakuajan muuttaminen olisi teknisesti mahdollista, mutta parantaisiko se lehtien tilannetta loppujen lopuksi. Lehdet joutuisivat elämään osan vuodesta velaksi joka tapauksessa. (Hautala-Kajos & Wigell-Ryynänen 2008).

Kyselyn avoimessa kohdassa annettiin mahdollisuus kirjoittaa muista kokemistaan ongelmakohtista. Osalle lehdistä tuessa ei ollut moitteita varaa. Niissä, joissa palaute oli pääosin negatiivinen, ilmeni epäselvyys tai katkeruus siitä, miksi toiset lehdet saavat huomattavan määrän enemmän tukea kuin toiset. Tämän katsottiin johtuvan siitä, että tuki suosii menestyviä ja yleisesti hyväksyttäviä lehtiä. Ne lehdet, jotka toimivat marginaali aiheiden puitteissa, kokivat jäävänsä ulkopuolelle eivätkä katsoneet tuen määrän olevan suhteessa lehden tärkeyteen. Esille tuli, ettei ole mielekästä eikä lehden tai sen eteen työtätekevien edunmukaista, että lehti pysyy paikallaan vuodet. Avustusten määrän ansiosta lehden ulkoasusta on monen lehden kohdalla jouduttu tinkimään vaatimattomamman linjan mukaan. Värillisiä sivuja ei ole mahdollista kaikille tehdä, eikä painomateriaalina voida käyttää laadukkaampaa paperia. Tärkeäksi osaksi lehden toimintaa katsottiin olevan sen kehittäminen ja uudistaminen, niin sanotusti lehden ajassa pysyminen. Tällaisen mahdollisuuden katsottiin vaikuttavan myös lehden näkyvyyteen. Kustannustason noususta kyselyssä tuli huomioita sen suhteen, että esimerkiksi postituskulut ovat suhteessa nousseet tuen määrään. Ennen riittänyt tuki ei näiden kulujen nousun myötä enää kata juurikaan tarvittavaa määrää.

Lehdet jotka saavat vuosittain huomattavan summan tukea opetusministeriöstä, ovat laadukkaita ja tärkeitä lehtiä. Taloudellinen tilanne otetaan huomioon, mutta budjetit näillä lehdillä ovat sen kokoisia, että annettavan tuen määrä mahtuu lehden budjettiin kattamaan kustannuksia. Myönnetyn tuen määrä vastaa kaikissa tapauksissa tuen tarvetta. Kulttuurilehtitukea ei ole tarkoitettu lehden kehittämiseen vaan taloudellisesti

vaikeassa tilanteessa olevien lehtien auttamiseen. Tukea myönnetään tilinpäätöksen perusteella ja näin rahaa kehittämiseen ei ole antaa. (Wigell-Ryynänen & Hautala-Kajos 2008).

2 TULOSTEN TARKASTELU JA POHDINTA

Kulttuurilehtituen kriteerit ovat tarkat ja niitä pyritään noudattamaan. Näiden sääntöjen puitteissa ei ole lautakunnalla mahdollista soveltaa ja kohdistaa tukea vuosittain tietyille lehdille. Tästä huolimatta näyttää kuitenkin siltä, että tuki suosii vuodesta toiseen tietynkaltaisia lehtiä.

2.1 Minkälaiset lehdet saavat kulttuurilehtitukea?

Useat vastanneista lehdistä ovat sitä mieltä että lehden ulkonäöllä on suurta merkitystä lehden saamaan tukeen. Kyselyn perusteella tulee ilmi, että tuki näyttää suosivan ulkonäöltään laadukkaita lehtiä. Monet lehdet haluavat painaa lehteään värillisinä, mutta taloudellisen tilanteen vuoksi se on mahdotonta. Pienet lehdet kokivat, ettei heillä ole mahdollisuuksia panostaa lehden ulkonäköön, koska tuen määrä ei siihen riitä. Vastauksissa mietittiin, olisiko parempi, jos tuen myöntämisperusteet keskittyisivät lehden sisältöön eikä ulkonäköön. Toiset lehdet taas ajattelivat, että parempi muutos tukeen olisi, jos katsottaisiin lehden ulkoista laadukkuutta. Esimerkkejä tuli siitä, että osa lehdistä on toiminut jo kymmeniä vuosia muuttumatta suuntaan tai toiseen. Tuen tulisi siis suosia kehityskelpoisia julkaisuja.

Yksi tuen myöntämisen kriteereistä on, että lehden tulee olla riittävän tasokas. Jos lautakunnan mielestä lehden taso ei riitä määritellyyn, ei lehti tukea saa. Niille lehdille, jotka sopivat tähän malliin, tukea myönnetään mahdollisimman monipuolisesti.

Painotus on eritoten siinä, että kulttuurilehtilautakunnalla ei ole mahdollista tehdä suuria valintoja, kenelle minäkin vuotena tukea annetaan, vaan tuen myöntämisen perusteet liikkuvat täysin annettujen kriteereiden ja lehden taloudellisen tilanteen varassa. Tuen oikea määritelmä on vaikeassa taloudellisessa asemassa oleville lehdille annettava tuki, joka rajaa tuen myöntämisen kriteerit. Laadukkaille julkaisuille myönnetään tukea, esimerkkinä Image-lehti, joka alkoi menestyä omillaan ja tippui näin tuen piiristä. (Hautala-Kajos & Wigell-Ryynänen 2008.)

Ristiriitaisuutta herättää nimitys vaikeassa taloudellisessa asemassa oleville lehdille annettava tuki. Nimensä mukaan tuen tarkoitus ei ole auttaa lehteä kehittämään toimintaansa, vaan ainoastaan turvaamaan lehden olemassa olo. Lehdet ovat vuodesta toiseen hankalassa taloudellisessa tilanteessa ja tarvitsevat vuosittain opetusministeriön tuen. Kultin jäsenenä ovat monenlaiset lehdet ja yhteistä näille on se, että talous ei mahdollista lehden kehittymistä. Ongelma on, miten heikossa taloudellisessa asemassa olevat lehdet voivat kehittää julkaisuaan laadukkaammaksi saadakseen lisää tukea. Laadukkuuden määritelmä on hämärä ja eikä selvillä ole sitä, onko laadukkuus suhteutettu lehteen, vai tulisiko lehtien olla samalla tavalla laadukkaita. Jotain määritelmää laadukkuudelle annetaan kulttuurilehtilautakunnasta.

Laadukas kulttuurilehti on sisällöltään sen kaltainen, että sen myynti on pieni. Lehti ei ole tarkoitettu suurelle yleisölle, vaan sen kohderyhmä on pieni ja sellainen, joka on todella kiinnostunut lehden kirjoittamista asioista. Laadukas kulttuurilehti ei ole R-kioskin kiiltävä aikakauslehti, koska niitä on niin paljon. Tämän vuoksi kulttuurilehdillä taloudellinen tilanne ei ole hyvä. Kulttuurilehden joka on laadukas, sisältö tuo esille jotain uutta näkökulmaa. Asioita käsitellään ennen kuin niistä tulee valtavirtaa. Kulttuurilehden ajatukset ovat uusia ajatuksia. Pienen lehden perustaminen onkin hyvä kanava saada ajatuksiaan esille ja se on tärkeää, koska sellainen lehti tuo uutta sisältöä keskusteluun. Kulttuurilehtituen piiriin voi lähteä hyvinkin pienellä, mutta näin laadukkaalla julkaisulla. (Wigell-Ryynänen & Hautala-Kajos 2008).

Osa lehdistä oli sitä mieltä, että tuki on Helsinki keskeinen, tuki saavuttaa enemmän pääkaupunkiseudun lehdet. Osa lehdistä koki, että heidän työtään ei tarpeeksi arvosteta, koska toimivat marginaali alueella aiheensa vuoksi. Tuki koettiin suosivan lehtiä, jotka

käsittelevät yleisesti arvostettuja aiheita. Ne lehdet, jotka olivat toimineet jo kauan ja pitivät itseään tärkeänä ja ainoana äänentuojana, kokivat jäävänsä tuen ulkopuolelle.

Alueellisesti tukea tulisi tarkastella siten, miten paljon missäkin alueella keskimääräisesti lehtiä toimii. Pääkaupunkiseudulla lehtiä julkaistaan enemmän kuin esimerkiksi pohjoisessa. Esimerkkejä lehdistä Etelä-Suomen ulkopuolelta, jotka saavat tukea ovat Kaltio Oulusta sekä Elämäntarina Kärämäeltä. Helsingin ulkopuolinen lehti voi saada tukea helpommin, koska voidaan ajatella lehden olevan vähän eksoottisempi. Tuessa ei ole hylätty suurta joukkoa tämänlaisten syiden perusteella ja tuen luonne on sellainen, että kaikki saa. (Hautala-Kajos & Wigell-Ryynänen 2008).

Ilmestymistiheys tuli myös esille. Tiedelehdille kriteeri lehden ilmestymistiheydestä koettiin ongelmaksi. Tämänkaltaisille lehdille neljä kertaa vuodessa ilmestyminen saattaa olla mahdotonta lehden sisällön vuoksi. Artikkelit ovat laajoja ja niiden jakaminen neljään kertaan ei olisi järkevää.

Kysyttäessä asiasta kulttuurilehtien asiantuntijoilta, keskustelua syntyi siitä, ketkä ovat näiden tiedelehtien takana. Joissakin tapauksissa julkaisijana toimii yliopisto, jolloin tukea ei voida myöntää. Tiedelehdille on olemassa omia tukimuotoja. Kulttuurilehtituki on tarkoitettu tukemaan lehtiä, jotka käyvät kulttuurista, uskonnollista ja yhteiskunnallista keskustelua. On hankala määrittää missä määrin tiedelehdet tällaista keskustelua käyvät. Tiedelehdet ovat hyvin marginaalinen osa tukea. Esimerkkinä tieteellisestä lehdestä joka tuen piiriin kuuluu, on Kulttuurintutkimus. Myös ilmestymisestä tehdään poikkeuksia. Lautakunta hyväksyy esimerkiksi, että lehden viimeinen numero on kaksoisnumero, jolloin kriteeri neljästä ilmestymiskerrasta täyttyy. (Hautala-Kajos & Wigell-Ryynänen 2008).

2.2 Johtopäätöksiä

Lehdille näyttää olevan hyvinkin epäselvää se, miksi he eivät ole saaneet tukea. Toisin sanoen, lehdet eivät ole tietoisia siitä, minkälaiset todelliset kriteerit tuen saamisella on.

Monien kohdalla ilmeni hyvinkin kiivasta keskustelua siitä, minkälaisien lehtien tukea tulisi saada ja minkälaisien ei.

Tukeen vaikuttavat taloudellisen tilanteen ohella lehden laadukkuus ja ulkonäkö. Lehden ei tarvitse näyttää kaupalliselta aikakauslehdeltä tukea saadakseen, vaan yleinen ilme ja hyvän tason näkyminen antavat paremman mahdollisuuden tuen saamiseksi. Ulkonäön tulee olla kiinnostava ja houkutteleva. Sisällön pitää olla tasokasta ja asiantuntevaa. Mitä yleisemmällä ja hyväksyttävämällä tasolla yhteiskunnallisesti lehdessä liikutaan, sitä suurempi mahdollisuus on tukea saada. Lehden tulee keskustella yhteiskunnallisista asioista monipuolisesti, käyttää puheenvuoroja kulttuurisista asioista. Vähemmistöjen tarpeet otetaan myös huomioon, mikä tarkoittaa, että tiettyjen marginaaliryhmien julkaisuja pyritään tukemaan osana kulttuurista diversiteettiä. Marginaaliryhmien lehtien on kuitenkin hankalampaa tukea saada, koska lehtien toiminta saattaa olla epävakaa, kuten Hautala-Kajos mainitsee.

Kulttuurilehtitukea ei ole tarkoitettu lehden kehittämiseen, vaan lehden tulee siis olla tarpeeksi kehittynyt tukea hakeakseen. Lehdet olisivat halunneet tuen avulla kehittää lehtensä toimintaa. Tuen avulla on tarkoitus kattaa vain taloudelliset vaikeudet ja auttaa lehteä tasapainoon. Kehittäminen kannattaakin lehdillä painottaa sisältöön. Artikkeleiden laadukkuus ja yhteiskunnallisuus oli painotuksena laadukkaan lehden määrittelyssä.

Tukea saavat lehdet, jotka kulttuurilehtituki lautakunta kokee olevan yhteiskunnallisesti tärkeitä. Tämän kaltaisille lehdille tuen saaminen on melkein automaattista, koska he saavat sitä vuosittain ja määrät liikkuvat samoissa. Keskustelua on käyty paljon siitä, etenkin pienempien lehtien kohdalla, olisiko mahdollista lehden saada tuottoa voittoa vuosi tai kaksi ja edelleen kuulua tuen piiriin. Tämän jälkeen lehti voisi kenties toimia omavaraisesti ja jäädä pois tuen hakemisesta. Krsitina Hautala-Kajos (2008) vastaa, että mikään ei tuessa tai lautakunnassa estä lehtiä tuottamasta voittoa, mutta sen jälkeen ne väistämättä tippuvat tuen piiristä. Tuki ei ole tarkoitettu voiton turvaamiseen.

Keskusteluja tuen hakemisesta ja aikataulusta on käyty ja paljon. Ylin elin on laki mikä määrää puitteet kulttuurilehtilautakunnan toiminnalle. Tukeen liittyvät ongelmat ilmenevät vain kulttuurilehdillä, koska muiden tukien kohdalla tällaista keskustelua ei

käydä näin paljon. Kulttuurilehtien tulisi opiskella mitä tarkoittaa, jos tukea annetaan valtionapulainsäädännön perusteella. Kaikessa tulee ottaa huomioon realiteetti, minkä puitteissa valtio toimii. Päätöksissä ei vaikuta yhdistys tai yksityinen henkilö, mitä mieltä kukin on, vaan valtiolla on säännöt siitä mitä se voi tehdä ja mihin se pystyy. (Wigell-Ryynänen & Hautala-Kajos 2008).

Kulttuurilehtitukilautakunta on pyrkinyt joustamaan hakemuksissa paljonkin. Joustoa on ollut aikatauluissa ja nyt tänä vuonna keskusteluiden jälkeen tukea on aikaistettu. Ongelmat eivät kuitenkaan hävinneet, vaan nyt lehtien paperit tulevat opetusministeriöön myöhässä. Lautakunta on pyrkinyt odottamaa myöhästyneitä, vaikka mahdollisuudet ehdottomaan päivämäärän ajoittamiseen olisivat olemassa ja hakemukset sen perusteella voitaisiin evätä. (Wigell-Ryynänen 2008).

Kustannustasonnouseminen ei ole muuttanut kulttuurilehtituen myönnettävää määrää suuremmaksi. Tuki on pysynyt 800 000 eurossa. Tuki ei myöskään näytä olevan nousussa, sillä tällä avustus määrällä pystytään hyvin vastaamaan kysytyyn tarpeeseen. Tällä hetkellä tuen piirissä ei eletä katastrofi aikoja. (Wigell-Ryynänen 2008).

Katsottaessa kyselyn taulukoita 6-8, näkyy, että haetun ja myönnetyn tuen määrät ovat pysyneet lähimain samana. Suurimpana ongelmakohtana oli, ettei tuen määrä vastaa kustannustason nousua. Kuitenkin, taulukot osoittavat sen, että tukea ei ole haettu entistä suurempia määriä. Päinvastoin, vuonna 2007 haetun tuen keskiarvo on pienempi kuin esimerkiksi 2005. Tuen voi sanoa jumahtaneen paikalleen molemmin puolin.

Tuki ei ole jakaantunut tasapuolisesti. Vuosittain on lehtiä jotka saavat huomattavan osan tuen määrästä. Vuosittaisia suuntauksia tai linjauksia, mikä auttaisi tuen vaihtelua, ei ole. Suuren määrän tukea saavat lehdet katsotaan olevan yhteiskunnallisesti hyväksytyjä ja tärkeitä, mikä on linjaus jo sinänsä. Laki on se linjaus, mikä määrää, mille lehdille annetaan vähemmän tai enemmän. Yhteiskunnan hyväksyntää painostetaan enemmän kuin lehden taloudellista tilannetta. Väittämän voi näyttää toteen katsomalla, mitkä lehdet saavat vuosittain eniten tukea.

3. RATKAISUJA ONGELMIIN

Kulttuurilehtien ja kulttuurilehtituen saamisen välillä on paljon ristiriitaisuuksia ja epäselvyyttä. Keskustelua asiasta on käyty, joidenkin mukaan väsymiseen asti, mutta kuitenkin ongelmat näyttävät pysyneen ennallaan. Mistä se johtuu?

Tehdessäni tätä tutkimusta, tuntui kuin olisin astunut sotatantereen keskelle. Luuloja on molemmin puolin. Muutoksia ja joustavuutta on jo hieman tehty kulttuurilehtitukilautakunnan päässä, mutta kuitenkin ne eivät näytä tuoneen ratkaisuja esitettyihin ongelmiin. On luonnollista, että mikään asia ei voi lähteä täydellisesti heti toimimaan, vaan muutos vaatii aikaa ja kärsivällisyyttä. Tuen aikaistaminen ensimmäistä kertaa 2008 tuotti ongelmia lautakunnalle, koska hakemukset myöhästelivät paljon. Miten tästä eteenpäin olisi hyvä jatkaa? Kokeilua pitää jatkaa edelleen, koska tuen hakemisen ja myöntämisen aikataulu on lehdille tärkeä asia. Hakemisen aikataulua tulee myös kehittää lisää ja kokeilua on jatkettava.

Joillekin lehdille tuen saaminen ja taloudellinen tilanne on erittäin hyvässä kunnossa. Paljon on myös niitäkin lehtiä, joiden tuen saaminen on kovin työlästä. Ristiriitaista on, että tukea saadakseen lehden tulee olla riittävän tasokas. Tasokkuuden pitää näkyä myös ulkonaössä. Laadukkaat artikkelit, jotka käsittelevät aihettaan ammattitaitoisesti ja ajatuksia herättävästi tekevät lehdestä myös ulkoisesti laadukkaamman. Ongelma on siinä, että miten pääosin vapaaehtoisvoimin toimivat lehdet voivat lisätä artikkeleidensa tasokkuutta. Yhden osa-alueen kehittäminen ja siihen panostaminen, voi auttaa huomattavasti tuen myöntämiseen ja silloin siitä on suuri apu lehden muulle toiminnalle.

Kulttuurinen diversiteetti toteutuu kulttuurilehdistön osalta silloin, kun kulttuurilehtituesta on hyötyä ja sillä tuetaan monipuolisesti ja monipuolista kulttuurilehdistöä. Tuen olemassa olo on osa kulttuurisen moninaisuuden luomista, mutta se ei pelkästään sillä täytyä omia tavoitteitaan. Kulttuurilehdistön kohdalla kulttuurisen diversiteetin kasvattamista olisi helppo lisätä tukemalla enemmän pieniä lehtiä, joiden tärkeys yhteiskunnassa on olennaista, mutta katoavaista etenkin nykyisen

massamedioitumisen keskellä. Painoa tulee lisätä sille, miten halutaan lehtien näkyvän yhteiskunnassa ja muun median keskellä. Näin yhteiskunnalliseen keskusteluun saadaan enemmän ja näkyvämmiin monipuolista ajatustenvaihtoa ja näkökulmaa.

Tuen jakautuminen lehdille ei ole tasaista. Tukea annetaan vuosittain niille lehdille huomattava määrä, jonka katsotaan olevan yhteiskunnassa tärkeä ja merkittävä lehti. Yleiskulttuurilehtiä suositaan sekä niin sanotusti hyväksytyjä kulttuurin osa-alueita.

Yhteiskunnanarvot olisi hyvä ajoittain päivittää. Paljon on puhuttu yhteiskunnan tukien jakautumisesta, tietyt valtion laitokset ja kulttuurin osa-alueet saavat huomattavan määrän avustusta valtion budjetista. Olemme liikaa kiinni menneisyydessä ja sen arvoissa. Historiallista merkitystä ja tärkeyttä voi etsiä myös pienemmiltä alueilta kuin valtakulttuurista.

Keskustelua pitää käydä vielä tietoisuuden lisäämiseksi. Mitkä ovat lehtien tavoitteet, mihin he haluavat pyrkiä. Tuen saaminen osaksi kehittämistä auttaisi monia lehtiä vakavaraisuuteen. Tukea tulisi kehittää omilleen kannustamiseen. Lehtien markkinoimiseen tulisi panostaa ja auttaa siinä. Kultti Ry toimii tämän ajatuksen takana ja auttaa paljon lehtiä tulemaan näkyville.

Kehittämisehdotuksia löytyy runsain määrin. Kaikki ei ole mahdollista toteuttaa, mutta osan kohdalla kehitys voi olla toteutettavissa. Tietoisuutta laista, valtiosta, kulttuurilehtilautakunnan toimesta ja myöntämisen kriteereistä pitää lisätä lehdille. Kultin lehtiä tukevana liittona pitää auttaa tiedon jakamisessa lehdille. Esimerkiksi ohjekirjan tekeminen, missä on koottuna aihetta koskevat lait sekä kulttuurilehtilautakunnan lausunnot laadukkaasta kulttuurilehdestä. Lehtien on huomioitava ne puitteet ja säännöt, minkä sisällä valtio toimii. Niihin pitää pystyä sopeutumaan myös ja löytää niiden puitteiden sisältä mahdollisuus toimia onnistuneesti. Jatkuva vuorovaikutus Kultin, lehtien sekä opetusministeriön että kulttuurilehtitukilautakunnan kanssa, lisää tietoisuutta olemassa olevista ongelmista. Tällä hetkellä nämä tahot, jotka ovat todella sidoksissa toisiinsa ja sekä jonkinlaisessa symbioosissa keskenään, ovat liian hajallaan toisistaan.

Kehitystä pitää vaatia ongelman tai epätoimivuuden ilmetessä. Se pitää tuoda esille ja yrittää saada aikaan muutos tai kompromissi. Jos kustannukset ovat nousseet, laskelma muutoksista, näkyvä ja konkreettinen todiste siitä, että menot eivät ole samat kuin aikaisemmin, jonka avulla voi saada keskustelua aikaan ja näyttää sen, että kysymyksessä on todellinen ongelma. Se, että tukea haetaan saman verran jokaisena vuotena, ei näytä tätä toteen.

Kulttuurilehtitukilautakunnan pitäisi myös tärkeänä elimenä kulttuurilehdille päivittää suomalaista kulttuurinkenttää ja tärkeää keskustelua siitä. Se, että jokaisena vuotena saa samat lehdet suuren osan jaettavasta tuesta, ei osoita sitä, että päivitystä tapahtuu. Valtion laitoksilla on vanhankantainen suhtautuminen siihen, mikä on hyväksyttävää kulttuuria ja mikä ei. Korkeakulttuuri on ollut aina näkyvä osa kaikissa valtion tukimuodoissa. Kulttuurilehtilautakunta voisi olla osana uudistamassa suomalaista kulttuurilehdistöä ja ennen kaikkea laajentamassa sen monipuolisuutta. Kulttuurilehtitukilautakunnan ja kulttuurilehdistön ei ole tarvetta tuntea toisiansa kohtaan epäoikeudenmukaisuutta, koska yhteistyön mahdollisuus on olemassa. Myöskään mikään peruste ei ole asian luonteelle se, että samaa keskustelua on käyty vuodesta toiseen, koska sehän vain kertoo että asiassa on todella ongelma eikä sitä ole ratkaistu.

Kulttuurilehtitukilautakunta voi lisätä harkintaansa päätöksiä tehdessään. Pitää uskaltaa ottaa vastaan uutta, sekä myös kulttuurilehtitukilautakunnan pitäisi epäkohdan huomattessaan pystyä toimimaan asian parantamiseksi. Ennen kaikkea, kulttuurilehtitukilautakunnanhan pitäisi olla lehtien puolella ja heidän tukena. Harkita tulisi myös sitä, onko hyvä ratkaisu, ettei lautakunnan jäseniä vaihdeta kuin osittain. Onko tällainen käytäntö hyvä kehityksen edesauttamiselle?

Kulttuurilehdistön ja Kultin ei pidä luovuttaa itsensä ja tavoitteidensa julkituomisessa. Painotus on yhteistyön kehittämällä ja tukiverkoston parantamisella. Molemmiin puolin tulee olla rohkeampi ja aktiivisempi. Kulttuurilehtitukilautakunnan, opetusministeriön ja etenkin Suomen lain tulee päivittää tietoaan myös siitä, että moni muukin asia voi olla yhteiskunnallisesti hyväksytty ja monen muun asian tiimoilta

voidaan käydä hyvää ja asiantuntevaa yhteiskunnallista, kulttuurista ja uskonnollista keskustelua. Moni muukin lehti pystyy tuottamaan tasokkuutta ja näyttämään hyvältä.

4 LÄHTEET

Wigell-Ryynänen, Barbro. Kirjastotoimentarkastaja. Hautala-Kajos, Kristina. Kulttuuriasianneuvos. 23.4.2008. Helsinki. Paula Pehkonen.